

**„Édes anyanyelv”
nyelvműveltségi verseny felső tagozatos tanulók részére
Bács-Kiskun vármegye**

Vármegyei döntő
Írásbeli forduló
I. kategória 5-6. osztály

tanuló neve

tanuló iskolája

felkészítő tanár neve

Feladatlap pontszáma: _____

Feladatlapot készítette:

Kapás Zoltánné szaktanácsadó

Bertáné Takács Erika szaktanácsadó

Verseny szakmai összefogója, irányítója:

Kulcsár Marianna szaktanácsadó

1. FÖLDRAJZI NÉV KERESTETIK

A következő szavakban földrajzi neveket találsz elrejtve. Melyek ezek? Ügyelj a helyesírásra!

_____/5 pont

BABAKONYHA _____

KALAMAJKA _____

FEGYŐR _____

BEGERJED _____

NEMECSEK _____

2. ROKON ÉRTELMŰ SZÓVAL

Mondd csupa o-val!

_____/10 pont

1. eszes - _____

2. piszkos - _____

3. lankás, hegyes - _____

4. rosszkedvű - _____

5. megfontolt, érett - _____

6. iparkodó - _____

7. ehetetlen - _____

8. makacs - _____

9. vidám, elégedett - _____

10. öreg - _____

3. ÉP TESTBEN

Vannak olyan testrészek a magyar nyelvben, amelyek egészen mást is jelentenek. Keresd meg őket!

_____/6 pont

Példa: Ezt csak a tükörből látjuk - bizonytalanságot fejezünk ki vele: hát

1. Szerencsés esetben 32 van belőle – markol: _____

2. Szervezetünk motorja – cigarettázik: _____

3. Ezen hordjuk a hajunkat – tejet csal elő: _____

4. Vértképző szervünk – lábával halad: _____

5. A fodrász alakítja – indulatszó: _____

6. Ízlelésre is használjuk – kommunikáció eszköze: _____

4. INTARZIA

A következő mondatokban egy-egy élőlény vagy tárgy neve bújik meg intarziaként. Írd a megoldást a vonalra!

Pl. A bátor Tamás megérkezett. = torta. Ha megtaláltad valamennyi intarziaszót az alábbi mondatokban, akkor a kezdőbetűket összeolvasva egy város nevét kapod. Melyik lesz az?

_____/9 pont

1. Tibor júniusban utazik Kenesére. = _____
2. A trolibusz odaért a végállomáshoz. = _____
3. Ódon gólyafészek van a ház kéményén. = _____
4. Anglia gyarmattartó nagyhatalom volt. = _____
5. Megnyílt a kemping, vinni kellene oda sátrakat? = _____
6. Sajnos, e per rosszul is végződhet. = _____
7. Most ruccanjuk át Ausztriába! = _____
8. Attól tartok, hogy kitör Petikéből a sírás. = _____

A város neve: _____

5. KISSÉ PONTATLAN

Az alábbiakban viszonylag közismert szólások, közmondások, szóláshasonlatok olvashatók. Csak kissé pontatlanul. Egy-egy szó, kifejezés nem így van az eredetiben. Húzd alá a hibásan használt szót, majd a vonalra írd le a helyes alakot. Csak ezeket a „kis hibákat” kell kijavítani.

_____/10 pont

- A kötélén is csomót keres. = _____
- Ahány ház, annyi ajtó. = _____
- Aki másnak vermet ás, az sírásó. = _____
- Csendes gyereknek anyja se érti a szavát. = _____
- Éhes disznó hússal álmodik. = _____
- Előre iszik a medve egészségére. = _____
- Evés közben jön meg a szomszéd. = _____
- Fülbevalót ültetett a fülébe. = _____
- Kerülgeti, mint macska a forró lábost. = _____
- Kicsi a bors, de fekete. = _____

6. ÁLLAT VAGY NÖVÉNY?

Olyan összetett szavakkal játszunk, amelyeknek az előtagja minden esetben egy állat neve, ám a megadott utótaggal együtt végül egy növény nevét kapjuk. pl. _____gyökér *macskagyökér*

_____/10 pont

_____ hagyma

_____ húr

_____ száj

_____ gomba

_____ taréj

_____ kenyérfa

_____ kóró

_____ hír

_____ tej

_____ lencse

7. KINCS, AMI NINCS

Olyan szavakat kell megfejteni, amelyekben az -NCS betűpáros található. Lehet a szó elején, közepén vagy végén. Pl. Befelé állnak a szemei = KANCSAL

_____/10 pont

A belőle készült leves, főzelék év elején gazdaggá tesz = _____

Állatok mellső végtagja = _____

Kitett lábbal elbuktat = _____

Vízhordásra alkalmas füles kerámia (vagy üveg) = _____

Egy kiválasztott vagy kiemelt hajcsomó = _____

Vízben játszadozik = _____

Tréfálkozva bosszant, játékosan ingerel = _____

Réteg a fás növények kérge alatt = _____

Karambolban tönkrement autó = _____

Finom déli gyümölcs = _____

8. LEMARADT AZ ELEJE

Az alábbi mondások mindegyikének első szava egy ige! De lemaradt! Melyik ige hiányzik? Párosítsd össze a betűt a hozzá tartozó számmal, és írd be a táblázatba!

_____/6 pont

1. Bámul 2. Él 3. Felugrik 4. Gondolkodik 5. Hallgat 6. Örül

- a), mint borjú az új kapura.
- b), mint fél lábon a gólya.
- c), mintha kígyó marta volna meg.
- d), mint majom a farkának.
- e), mint Marci Hevesen.
- f), mint a csuka.

1.	2.	3.	4.	5.	6.

9. ESZPERENTE

Az eszperente nyelv neves íróink kedvenc szórakozása volt. Csak egyetlen magánhangzót használtak fel, ez pedig az "e" volt. Találd ki, hogy melyik szóra gondoltak! Írd a vonalra a megoldást!

_____/9 pont

Mellette melegedsz telente -

Kellemetlen szer, melyet beteg vesz be -

Engedelmes –

Hegyekben mekegve legelget -

Szerkezet, mely reggel csengetve felkelt -

Mennycseppek ellen felemelt nyeles, feszes, lepellel fedett szerkezet -

Emeletre ezen egyenesen mehatsz fel -

Reggel kezdete -

Festett hegyek, berkek, fellegek –

10. A MARADÉK IS EGÉSZ

Vannak olyan szavak, amelyekből egy-egy értelmes szót kiemelhetünk (ha úgy tetszik, kivonhatunk), s a maradék szintén értelmes szóvá illeszthető össze.

Pl.: KAPARÓKANÁL – PARÓKA = KANÁL vagyis KA(PARÓKA)NÁL

_____ /5 pont

1.	2.	3.
a) MEGBORZAD -	_____	= _____
b) NAPIPARANCS -	_____	= _____
c) TAKARTA -	_____	= _____
d) DOBOSTORTA -	_____	= _____
e) KALAPOS -	_____	= _____

**„Édes anyanyelv”
nyelvműveltségi verseny felső tagozatos tanulók részére
Bács-Kiskun vármegye
Vármegyei döntő
I. kategória 5-6. osztály
Javítókulcs**

1. FÖLDRAJZI NÉV KERESTETIK

BABAKONYHA **BAKONY**

KALAMAJKA - **AJKA**

FEGYŐR - **GYŐR**

BEGERJED - **EGER**

NEMECSEK - **MECSEK**

Minden helyes válasz jól leírva 1 pont.

Összesen: 5 pont

2. ROKON ÉRTELMŰ SZÓVAL

1. eszes -	OKOS
2. piszkos -	KOSZOS, MOCSKOS
3. lankás, hegyes-	DOMBOS
4. rosszkedvű -	MORCOS
5. megfontolt, érett -	KOMOLY
6. iparkodó -	SZORGOS
7. ehetetlen -	ROMLOTT
8. makacs -	KONOK
9. vidám, elégedett -	BOLDOG
10. öreg -	KOROS

Minden helyes válasz 1 pont.

Összesen: 10 pont

3. ÉP TESTBEN

1. Szerencsés esetben 32 van belőle – markol:	fog
2. Szervezetünk motorja – cigarettázik:	szív
3. Ezen hordjuk a hajunkat – tejet csal elő:	fej
4. Vértképző szervünk – lábával halad:	lép
5. A fodrász alakítja – indulatszó:	haj
6. Ízlelésre is használjuk – kommunikáció eszköze:	nyelv

Minden helyes válasz 1 pont.

Összesen: 6 pont

4. INTARZIA

1. Tibor júniusban utazik Kenesére.	= BORJÚ
2. A trolibusz odaért a végállomáshoz.	= USZODA
3. Ódon gólyafészek van a ház kéményén.	= DONGÓ
4. Anglia gyarmattartó nagyhatalom volt.	= AGYAR
5. Megnyílt a kemping, vinni kellene oda sátrakat?	= PINGVIN
6. Sajnos, e per rosszul is végződhet.	= EPER
7. Most ruccanjunk át Ausztriába!	= STRUCC
8. Attól tartok, hogy kitör Petikéből a sírás.	= TÖRPE

A város neve: **Budapest**

Minden helyes válasz 1 pont. Külön le kell írni a város nevét.

Összesen: **9 pont**

5. KISSÉ PONTATLAN

A <u>kötélen</u> is csomót keres. =	kákán
Ahány ház, annyi <u>ajtó</u> . =	szokás
Aki másnak vermet ás, <u>az sírásó</u> . =	maga esik bele
<u>Csendes</u> gyereknek anyja se érti a szavát. =	néma
Éhes disznó <u>hússal</u> álmodik. =	makkal
Előre iszik a medve <u>egészségére</u> . =	bőrére
Evés közben jön meg a <u>szomszéd</u> . =	az étvágy
<u>Fülbevalót</u> ültetett a fülébe. =	bogarat
Kerülgeti, mint macska a forró <u>lábost</u> . =	kását
Kicsi a bors, de <u>fekete</u> . =	erős

Minden helyes válasz 1 pont. A pont csak akkor jár, ha a pontatlanságot is aláhúzta a szólásban, közmondásban.

Összesen: **10 pont**

6. ÁLLAT VAGY NÖVÉNY?

medvehagyma
tyúkhúr
oroszlánszáj
róka-, szarvasgomba
kakastaréj
majomkenyérfa
szamárkóró
gólyahír
kutyatej
békalencse

Minden helyes válasz 1 pont.

Összesen: **10 pont**

7. KINCS, AMI NINCS

A belőle készült leves, főzelék év elején gazdaggá tesz =
Állatok mellső végtagja =
Kitett lábbal elbuktat =
Vízhordásra alkalmas füles kerámia (vagy üveg) =
Egy kiválasztott vagy kiemelt hajcsomó =
Vízben játszadozik =
Tréfálkozva bosszant, játékosan ingerel =
Réteg a fás növények kérge alatt =
Karambolban tönkrement autó =
Finom déli gyümölcs =

lencse
mancs
gáncsol
kancsó
tincs
pancsol
incselkedik
háncs
roncs
narancs

Minden helyes válasz 1 pont.

Összesen: 10 pont

8. LEMARADT AZ ELEJE

1.	2.	3.	4.	5.	6.
a	e	c	b	f	d

Minden helyes párosítás 1 pont.

Összesen: 6 pont

9. ESZPERENTE

Mellette melegedsz telente -
Kellemetlen szer, melyet beteg vesz be -
Engedelmes –
Hegyekben mekegve legelget -
Szerkezet, mely reggel csengetve felkelt -
Mennycseppek ellen felemelt nyeles, feszes, lepellel fedett szerkezet -
Emeletre ezen egyenesen mehatsz fel -
Reggel kezdete -
Festett hegyek, berkek, fellegek –

kályha
orvosság, gyógyszer
szófogadó
kecske
ébresztőóra, vekker
esernyő
lépcső
hajnal
tájkép

Minden helyes válasz 1 pont.

Összesen: 9 pont

10. A MARADÉK IS EGÉSZ

- a) MEGBORZAD - **BORZ** = **MEGAD**
- b) NAPIPARANCS - **PIPA** = **NARANCS**
- c) TAKARTA - **KAR** = **TATA**
- d) DOBOSTORTA - **OSTOR** = **DOBTA**
- f) KALAPOS - **ALAP** = **KOS**

Minden helyes megoldás 1 pont.

Összesen: 5 pont

Összesen: 80 pont